

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 18. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**Освітньої програми:
Рівня вищої освіти:
на здобуття освітнього
ступеню
за спеціальністю:
галузі знань:**

Дошкільна освіта
першого (бакалаврського)
бакалавра
012 Дошкільна освіта
01 Освіта /Педагогіка

Рівне – 2021 рік

Робоча програма: Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти для студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта, 27 серпня, 2021 року.

Розробники: Пагута Тамара Іванівна, кандидат пед. наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Протокол № 1 від 27 серпня 2021 року
Завідувачка кафедри доц. Мельничук Л. Б.

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету
Протокол №1 від 27 серпня 2021 р.

Голова навчально-методичної комісії доц. Соїко І. М.

Гарант освітньо-професійної програми Дошкільна освіта доц. Пагута Т. І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 4/4</p> <p>Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 120/120</p> <p>Кількість змістових модулів – 2</p>	<p>Рівень вищої освіти: перший бакалаврський</p> <p>Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка</p> <p>Спеціальність 012 Дошкільна освіта</p>	Нормативна	
		Рік підготовки	
		3 –й	3 –й
		Семестр	
		5-й	5-й
		Лекції	
		Всього: 18 год.	Всього: 8 год.
		Практичні, семінарські	
		Всього: 10 год.	Всього: 8 год.
		Лабораторні	
		Всього: 20 год.	Всього: 8 год.
		Самостійна робота	
		Всього: 72 год.	Всього: 96 год.
Вид контролю: 7с. – курс. роб., 5 с. – іспит.			

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою дошкільна освіта.

Основною метою курсу «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти» є формування у майбутніх вихователів систематизованих наукових знань про основні поняття, завдання та зміст навчальної дисципліни; усвідомлення пріоритетності здійснення фізичного виховання дітей. Навчальна дисципліна передбачає вироблення у студентів практичних умінь і навичок виконання фізичних вправ та проведення всіх організаційних форм роботи з фізичного виховання; засвоєння ними знань та практичних вмінь по наданню організаційно-методичної допомоги вихователям та забезпеченні оптимальних умов навчання, діяльності і відпочинку дітей дошкільного віку.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання і валеологічної освіти» студенти, майбутні вихователі, **набувають таких програмних компетентностей: ЗК (загальні компетентності), ФК (фахові компетентності).**

Загальні компетентності :

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в

розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-9. Здійснення безпечної діяльності.

Фахові (спеціальні) компетентності:

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

Результати навчання за дисципліною

Опанування дисципліною «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти» забезпечить наступні результати :

ПР 01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР 04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР 07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР 14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР 22. Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Основи теорії та методики фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Тема 1.

Загальні основи теорії та методики фізичного виховання і валеологічної освіти дітей дошкільного віку.

1. Предмет теорії фізичного виховання.

2. Основні поняття курсу.

3. Характеристика завдань фізичного виховання і валеологічної освіти дітей дошкільного віку.

4. Засоби фізичного виховання і валеологічної освіти дітей дошкільного віку.

Література: основна (1,2,3,5,10); допоміжна (1,3,4,6).

Тема 2.

Методика проведення гімнастики в закладах дошкільної освіти

1. Значення ранкової гімнастики, її завдання.

2. Структура та зміст ранкової гімнастики.

3. Методика проведення ранкової гімнастики з дітьми різних вікових груп.

4. Використання музичного супроводу при проведенні ранкової гімнастики.

5. Гімнастика пробудження в ДНЗ.

6. Характеристика фітнес – програм у ЗДО.

Література: основна (1,2,3,5, 7,10); допоміжна (1,2,3,4).

Тема 3.

Методика проведення занять з фізичної культури

1. Типи занять з фізичної культури.
2. Структура та зміст занять з фізичної культури.
3. Способи організації дітей на заняттях з фізичної культури.
4. Заняття з фізичної культури на повітрі

Література: основна (1,2,3,5,12,15); допоміжна (1,2,3,4).

Змістовий модуль 2.

Методика фізичного виховання дітей дошкільного віку

Тема 4.

Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку

1. Загальна характеристика рухових якостей дошкільників.
2. Розвиток швидкості у дошкільнят.
3. Розвиток спритності.
4. Методика розвитку гнучкості.
5. Розвиток витривалості.
6. Розвиток сили.

Література: основна (1,2,3,5,10,12); допоміжна (1,3,4,6,4).

Тема 5

Зміст та методика навчання рухів дітей дошкільного віку

1. Методика навчання ходьбі.
 2. Методика навчання бігу.
 3. Методика навчання рівновазі.
 4. Методика навчання лазінню та повзанню.
 5. Методика навчання метанню.
 6. Методика навчання стрибків.
 7. Загальнорозвиваючі вправи.
 8. Вправи з шикування та перешикування.
- Література: основна (1,2,3,4,5,12); допоміжна (1,2,3,4,6,7).

Тема 6.

Рухливі ігри та методика їх проведення

1. Оздоровче і виховне значення рухливих ігор.
2. Організація та методика проведення рухливих ігор.
3. Керівництво рухливими іграми в різних вікових групах..
4. Рухливі ігри під музику.
5. Методика проведення ігор спортивного характеру.

Література: основна (1,2,3,5,10); допоміжна (1,3,4,6,7,9).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основи теорії та методики фізичного виховання дітей дошкільного віку												
Тема 1. Загальні основи теорії та	24	4	2			18	30	2	2			26

методики фізичного виховання та валеологічної освіти дітей дошкільного віку.												
Тема 2. Характеристика завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку	2		2									
Тема 3. Характеристика засобів фізичного виховання дошкільнят	2		2									
Тема 4. Аналіз змісту програм виховання і навчання дітей в дошкільному навчальному закладі з фізичного виховання	2			2								
Тема 5. Методика проведення гімнастики в дошкільних навчальних закладах	20	2		4		14	20	2		2		16
Тема 6. Методика проведення занять з фізичної культури	20	4		6		14	20	2	2	2		14
Разом за змістовим модулем 1	70	10	6	12		42	70	6	4	4		56
Змістовий модуль 2. Методика фізичного виховання дітей дошкільного віку												
Тема 7. Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку	10	2	2	2		4	10		2			12
Тема 8. Зміст та методика навчання рухів дітей дошкільного віку	20	4	2	4		10	20	2	2	2		14
Тема 9. Рухливі ігри та методика	20	2		2		16	20			2		14

їх проведення.												
Разом за змістовим модулем 2	50	8	4	8		30	50	2	6	4		38
Усього годин	120	18	10	20		72	120	8	8	8		96

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні основи теорії та методики фізичного виховання дітей дошкільного віку	2/2
2	Характеристика завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку	2/
3	Характеристика засобів фізичного виховання дошкільнят	2/
4	Методика проведення занять з фізичної культури	1/2
5	Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку	2/2
	Зміст та методика навчання рухів дітей дошкільного віку	2/2
	Разом:	10/8

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз змісту програм виховання і навчання дітей в дошкільному навчальному закладі з фізичного виховання	2/
2	Самостійне проведення різних видів гімнастики в ЗДО	4/2
3	Самостійне проведення занять з фізичної культури	6/2
4	Самостійне формування рухових якостей у дітей дошкільного віку	2/
5	Самостійне навчання рухів дітей дошкільного віку	4/2
6	Самостійне проведення рухливих ігор	2/2
	Разом:	20/8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні основи теорії та методики фізичного виховання дітей дошкільного віку: Видатні педагоги про фізичне виховання дітей	10/16
2	Методика проведення гімнастики в дошкільних навчальних закладах	10/16
3	Методика проведення занять з фізичної культури: нетрадиційні форми проведення занять	15/16
4	Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку: нетрадиційні форми навчання рухових якостей	10/16
5	Зміст та методика навчання рухів дітей дошкільного віку: нетрадиційні форми навчання рухів дітей	15/16
6	Рухливі ігри та методика їх проведення: народні рухливі ігри	12/16
	Разом:	72/96

Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1:				
Тема 1. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання дітей дошкільного віку.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Тезовий конспект, схема основних понять	Основна 2,5,9,12 Допоміжна 1,3,4,6,15	6
Тема 2. Характеристика завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Тезовий конспект, висловлювання видатних педагогів	Основна 2,5,9,12 Допоміжна 1,3,4,7,15	6
Тема 3. Характеристика засобів фізичного виховання дошкільнят	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Тезовий конспект, висловлювання видатних педагогів	Основна 2,5,9,12 Допоміжна 1,3,4,7	6
Тема 4. Аналіз змісту програм виховання і навчання дітей в дошкільному навчальному закладі з фізичного виховання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, порівняльний аналіз програм	Основна 2,5,9,13,14 Допоміжна 1,3,4	6
Тема 5. Методика проведення гімнастики в дошкільних навчальних закладах	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, план – конспект р/г	Основна 2,5,6,7 Допоміжна 4,6,9	6
Тема 6. Методика	Вивчення	Експрес опитування,	Основна	6

проведення занять з фізичної культури	лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	план – конспект заняття	2,5,6,7 Допоміжна 2,4,9,10	
Змістовий модуль 2:				
Тема 7. Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Повідомлення про техніку безпеки	Основна 3,5,7,10 Допоміжна 4,6,7,9	8
Тема 8. Зміст та методика навчання рухів дітей дошкільного віку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Тезовий конспект, план – конспект нетрадиційного заняття	Основна 3,5,7,10 Допоміжна 4,6,7,9,10,14	8
Тема 9. Рухливі ігри та методика їх проведення.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, план – конспект р/г та атрибути	Основна 5,6,8,9,10 Допоміжна 2,4,9,14	8

8. Індивідуальні завдання

1. Зробити порівняльний аналіз програм виховання і навчання дітей дошкільного віку.
2. Виписати погляди провідних вчених на процес фізичного виховання дітей дошкільного віку.
3. Розробити 4 фізкультхвилинки для різних вікових груп.
4. Скласти конспект нетрадиційної ранкової гімнастики для різних вікових груп.
5. Скласти конспект гімнастики пробудження для різних вікових груп.
6. Розробити конспект фізкультурного свята для дошкільнят
7. Розробити конспект пішого переходу для дошкільнят
8. Скласти графік розподілу фізичних вправ на місяць (за вибором) для однієї з вікових груп.

9. Методи навчання і прийоми навчання

- І. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності*
- за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота);
 - за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;
 - за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні

(узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;

- за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання

Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

10.Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

Питання до іспиту з курсу «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти»

1. Предмет теорії фізичного виховання дошкільників.
2. Взаємозв'язок теорії фізичного виховання дітей з іншими науками .
3. Розвиток теорії фізичного виховання дітей дошкільного віку.
4. Характеристика та види фізичних вправ.
5. Класифікація фізичних вправ.
6. Оздоровчі сили природи як засіб фізичного виховання.
7. Гігієнічні фактори як засіб фізичного виховання.
8. Характеристика програм з фізичного виховання дітей дошкільного віку.
9. Єдність навчання, виховання та розвитку дітей у процесі фізичного виховання.
10. Принципи навчання фізичного виховання.
11. Методи та прийоми навчання фізичних вправ.
12. Закономірності формування рухових вмінь та навичок .
13. Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку.
14. Методика навчання основних рухів.
15. Загально-розвиваючі вправи. Методика їх навчання.
16. Вправи з шиккування та перешиккування. Методика їх навчання
17. Танцювальні вправи. Методика їх навчання.
18. Оздоровче і виховне значення рухливих ігор.
19. Організація та методика проведення рухливих ігор.
20. Керівництво рухливими іграми в різних вікових групах.
21. Рухливі ігри під музику. Методика їх навчання.
22. Методика проведення ігор спортивного характеру
23. Вправи спортивного характеру. Методика їх навчання.
24. Ранкова гімнастика та гімнастика після денного сну
25. Фізкультурні хвилинки. Методика їх навчання.
26. Фізкультурні паузи. Методика їх навчання
27. Типи занять з фізичної культури.
28. Структура та зміст занять з фізичної культури.
29. Способи організації дітей на заняттях з фізичної культури.
30. Заняття з фізичної культури на повітрі.
31. Особливості проведення занять з фізичної культури у різних вікових групах.
32. Методика проведення занять з фізичної культури у мішаних за віком групах.
33. Оптимальна рухова активність – необхідна умова всебічного розвитку дітей.

34. Керівництво самостійною руховою діяльністю дітей.
35. Організація активного відпочинку дітей.
36. Основні вимоги до планування навчального матеріалу з фізичної культури.
37. Розподіл програмного матеріалу з фізичної культури у перспективному плані.
38. Оперативне планування з фізичної культури.
39. Облік роботи з фізичної культури.
40. Фізкультурне обладнання групової кімнати.
41. Обладнання фізкультурного залу, вимоги до нього.
42. Обладнання фізкультурного майданчика, вимоги до нього.
43. Функціональні обов'язки завідуючої, педагогів та медичних працівників в організації фізичного виховання дітей.
44. Контроль за станом здоров'я та фізичним розвитком дітей.
45. Контроль за розвитком рухів у дітей та організацією рухового режиму.
46. Контроль за організаційними формами фізичного виховання дітей.
47. Фізичне виховання дитини в сім'ї.
48. Завдання та зміст роботи методиста по фізичному вихованню дошкільників.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для іспиту

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
6	6	6	6	6	6	8	8	8		

Виконання курсової роботи

Вступ	Основна частина	Захист роботи	Сума
до 25	до 50	до 25	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких	добре

		незначна	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення.
3. Спортивний інвентар.
4. Навчальні демонстрації.
5. Мультимедійні засоби. Презентації.

13. Рекомендована література

Основна

1. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. Л., Овчаренко Л. Р., Руханська Л. С., Самсін В. Р. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль, 2017. 264 с.
2. Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В. та ін. Базовий компонент дошкільної освіти / заг.ред. А.М.Богуш. Київ, 2012. 26 с.

3. Вільчковський Е.С., Денисенко Н.Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 128 с.
4. Веселка здоров'я : хрестоматія для читання дітям дошк. Віку. Т.:Мандрівець, 2011 . 220 с.
5. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. навч. посіб. Суми: Университетская книга, 2017. 428 с.
6. Денисенко Н.Ф., Лиходід Л.В., Лупінович С.В., Михайличенко А.Ф. Витоки здоров'я дитини: навч-метод посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 160 с.
7. Дошкільне тіловиховання : вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку/ авт.-упоряд.: Л. В. Калуська, З. В. Калуський, М. М. Гуменюк. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 180 с.
8. Загородня Л. П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посіб. для вищ. навч. закл. Суми :Унів. кн., 2010. 318 с.
9. Загородня Л. П., Тітаренко С.А., Барсуковська Г. П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2015. 272 с.
10. Комісарик М. , Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Київ, 2013. 484 с.
11. Левченко Т. Г. Валеологія щодня: основи здоров'я для дітей 5-6 років. Харків : Основа, 2014. 221 с.
12. Лохвицька Л.В., Андрющенко Т.К. Дошкільникам про основи здоров'я: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 192 с.
13. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
14. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей середнього дошкільного віку /За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2019. 80 с.
15. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Академвидав, 2015. 447 с.

Допоміжна

1. Господарна Г., Сікаленко Р. Фізкультурно – оздоровча робота:втілюємо компетентнісний підхід. *Дошкільне виховання*. 2019. № 1. С.24-26.
2. Данілович – Курочкіна В., Козак Н. Морські пригоди. Заняття з фізкультури для старших дошкільників. *Дошкільне виховання*. 2019. №3.
3. Єфіменко М. Моніторинг стану фізичного розвитку дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2019. № 4. С.16-18
4. Калуська Л., Калуський З., Гуменюк М. Дошкільне тіло виховання: Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку. Тернопіль, 2008. 182 с.
4. Коваленко Н.І. Сто секретів здоров'я: нетрадиційні підходи до фізичного виховання дошкільників у с. Родниківка Уманського району. *Дошк. вихов.* 2004. № 7. С 26-27.
5. Ковальчук Ю. Зима – чарівниця. Тренінг з бебі-пласт –шоу для дітей середньої групи та їхніх мам (за системою М.Єфіменка). *Дошкільне виховання*. 2019. № 2. С.36-38.
6. Литвиненко І. Відповідальність за власне здоров'я формуємо разом з батьками/ Литвиненко І. *Дошк. вихов.* 2005. №1. С. 6-7.
7. Лохвицька Л., Андрющенко Т. Про здоров'я треба знати, про здоров'я треба дбати. *Дошкільне виховання*. 2002. № 12. С. 10-13.
9. Лушик І.В. Фізичне виховання дітей дошкільного віку. Четвертий рік життя: метод.посіб. Х.: Вид.група «Основа», 2007.176 с.
10. Т. Хто як зимує. Заняття з фізкультури для дітей середньої групи. *Дошкільне виховання*. 2015. № 1.
- 12.Поліщук О.В. Дві хвилинки здоров'я: фізкультхвилинки на заняттях. *Дошк. вихов.* 2003. № 11. С. 18-19.

14. Сухомлинський В.О. Здоров'я, здоров'я і ще раз здоров'я: Вибр. тв. В 5-ти т. К.: Рад. школа, 1977. Т.3. С.103-111.
15. Терещенко І. Ділова документація інструктора з фізкультури. *Дошк. вихов.* 2004. № 9. С - 17-19.

Інформаційні ресурси в інтернеті

- 1.Віртуальні бібліотеки, е-каталоги та довідники е-ресурсів.- http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_virtual_libraries/.
- 2.Державні бібліотеки України та інших країн. - http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_state_libraries/.
- 3.Електронний журнал «Народна освіта» (наукове фахове видання).- <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/>.
4. Збірник нормативних документів. Загальна середня освіта: в 4-ох част. – Київ, 2010.
5. Матеріали міністерства освіти і науки України (https://mon.gov.ua/ua_
6. Освітні ресурси. - http://intellect-invest.org.ua/educ_resources/